

(Ét)olajozott üzlet

<http://www.vg.hu/manager-magazin/etolajozott-uzlet-325444>

Manager Magazin

Jó évet zárt a növényolajipar: az alapanyagárak esése nyomán nemhogy túlélte a válságot, de talán az élelmiszeriparban egyedülként képes volt növelni forgalmát. Papula László, a piacvezető Bunge magyarországi és regionális vezérigazgatója is elégedett lehet: immár húsz éve dolgozik a martfői növényolajgyárból kinőtt társaságnál.

„Igazából mikor vannak hírek? Ha baj van.” Így indokolta lapunknak Papula László azt, miért van akkora csend mostanában az általa vezetett Bunge Magyarország Zrt. körül. A növényolaj-ipari társaság első embere elmondta: az ágazat nem zárt rossz évet, így a legnagyobb magyarországi gyártó sem. „2008-ban igen sok cikk jelent meg rólunk is, mivel jelentősen emelkedtek az árak. 2009 ellenkező tendenciát mutatott: gyakorlatilag kevesebb mint a felére csökkent a piacon az étolaj polci ára. Ez mindenkit megnyugtatott. Aminek hírértéke volt, az az, hogy az étolajtermékekével párhuzamosan az alapanyagok árai is jelentősen csökkentek. Mint minden gabonáé, a napraforgó felvásárlási ára is zuhant, ez viszont a termelőknél váltott ki felzúdulást” – közölte.

„Ennek pusztán nemzetközi okai vannak – tette hozzá. – Mi az alapanyagot a tőzsdékhez igazodó áron vásároljuk. Nem is tehetnénk másképp, hiszen a magyarországi olajosmag-termelés 50-60 százalékát vásároljuk fel, a többi javarészt exportra kerül. Ugyanez vonatkozik az étolajra is: az Európai Unió tagjaként az import szabad áramlásánál az egyetlen határt a logisztikai költségek szabják. Nyilván a közelebbi országokból könnyebb szállítani – ha ezek ára jelentősen eltér a miénktől, az komoly versenyhátrányt jelenthet a számunkra, tehát a késztermékoldalon is mindenképpen követni kell a világszerte trendet. Ezt mondtam tavaly is, amikor örültek a termelők, de a fogyasztók nem voltak elégedettek az árakkal.”

PAPULA LÁSZLÓ (48)

Szolnoki születésű, a Veszprémi Vegyipari Egyetemen szerzett diplomát. 1989-ben lett a Növényolaj-ipari és Mosószergyártó Vállalat munkatársa, azóta is a cégnél van. 2003-ban nevezték ki a Bunge vezérigazgatójává, 2009 óta a társaság Duna-régiójának első embere

A Bunge vezérigazgatója kiemelte: az áresés nem annyira a jövedelmezőség, hanem a piac bővülése miatt előnyös. Az étolaj forgalmát – a többi alapvető élelmiszeréhez hasonlóan – jóval kisebb mértékben érinti a válság, sőt, úgy tűnhet, mintha nem is létezne. „Az ideai alacsonyabb árszinten sokkal nagyobb mennyiséget vásárolnak a háztartások: a múlt évhez képest 10-15 százalékkal bővült a piac, így a két-három esztendővel korábbi – vagyis az alapanyag árának robbanása előtti – szintre került vissza. Ez a negatív gazdasági helyzet ellenére történt így, ami nagy meglepetés. De ha a racionális oldalát nézzük, az 50-60 százalékos áresés húzódik meg a háttérben” – emelte ki Papula László.

Egyetlen munkahelyen

A 47 éve, Szolnokon született szakembernél kevesen ismerhetik jobban az ágazatot: a veszprémi egyetem elvégzése után, 1989-ben került a cég elődjéhez, a Növényolaj-ipari és Mosószergyártó Vállalathoz (NMV), majd az annak magfeldolgozással, étolaj-finomítással és -palackozással foglalkozó üzletágát 1992-

ben felvásárló Cereolhoz. A tulajdonos 2003-ban változott, Papula László maradt, sőt, ő került az immár Bunge Magyarország néven működő cég élére.

Látja a hazai piac árnyoldalait is. Elsősorban az egyre nagyobb konkurenciát jelentő importtal és a saját, illetve B márkás termékek előretörésével kell megküzdenie a cégnek. „Jelentősen, tíz százalékot is meghaladó szinten megugrott ezeknek az olcsóbb termékeknek a forgalma. Elsősorban a déli EU-tagállamokból érkeznek, a legdominánsabb ebből a szempontból Bulgária” – mondta.

Ehhez képest a Bunge Magyarország étolajtermékeinek durván a kétharmadát exportálják. „Ukrajnát és Szerbiát kivéve – ahol jelentős importvámok akadályoznak minket – minden országban aktívan jelen vagyunk, elsősorban márkás termékekkel. A Floriol a zászlóshajó, de szállítunk nagy mennyiségű privát címkés árut, és a portfóliónkban szerepelnek alsóbb árazású termékek is. Ezen túlmenően kacsingatunk távolabbi desztinációk, például Németország, Franciaország vagy Nagy-Britannia felé.”

Nyelvtanulás a szójafeldolgozóban

A világ legnagyobb növényolaj-ipari cégének számító Bungénél különleges szerepet tölt be Magyarország: az olajjal és olajtermékekkel kapcsolatos kutatásokat, illetve a csomagolóanyagokat érintő fejlesztéseket az itteni kutatóintézet vezeti. „Ez még az NMV-től örökölt tevékenység. Akkoriban még mosószerrel és margarinnal kapcsolatos kutatásokat is folytatott a vállalat, a Cereolnál csak az olaj- és a magfelhasználás fejlesztése maradt – ugyanazokkal az eszközökkel és ugyanazokkal az emberekkel.

Papula László is a martfői gyárban, még a növényolajüzemben kezdett fiatal mérnökként, majd a cégen belül lépkedett előre: a Cereol akvizícióját követően már ő vezette azt a beruházást, amellyel a világ akkori legkorszerűbb növényolaj-finomító üzemét hozta létre a francia tulajdonos. Az 1993–94-es fejlesztések után Spanyolországba, majd az Egyesült Államokba került. La Coruña-ban, majd az Indiana állambeli Decaturban dolgozott, a Cereol ottani szójafeldolgozó üzemében.

Hogy mit tanulhatott még itt? „Először is a nyelvet, főleg Spanyolországban. Az angol nem okozott problémát, ám La Coruña-ban a spanyolon kívül mást nem beszéltek, így nyelvet is kellett tanulnom. De egészen más vezetési kultúrát is elsajátítottam: 1995–96-ban éltem ott, hat évvel a magyarországi rendszerváltás után, amikor itt még nagyon sok területen érződött, mennyire nem piacközpontú szemlélettel közelítettünk bizonyos kérdéseket.”

Az átszervezés közben itthon is haladt előre. „Amikor 1992 februárjában a Cereol végrehajtotta a privatizációt, csak a martfői gyárban több mint hatszázan dolgoztak – emlékezett vissza a vezérigazgató. – Jelenleg ez a szám háromszáz alatt van, pedig a kapacitás közben megháromszorozódott, s azóta étolaj-finomítással és palackozással is foglalkoznak az üzemben.”

A kilencvenes évek derekán világszínvonalúnak számító üzemben azóta sem állt meg a fejlesztés, Papula László szerint a martfői gyár ma is a világ élvonalába tartozik. „2007-ben fejeztünk be egy komoly beruházást, amelyet én már vezetőként felügyeltem. Ez a kapacitások több mint harmincszázalékos további növelését célozta: magtárolói kapacitásokat létesítettünk (durván százezer tonnás növeléssel), a daratárolást és a magfeldolgozó kapacitást is bővítettük. Ezen túlmenően a technológiát a mai kor színvonalára próbáltuk felhozni” – mondta.

Problémamegoldás vegyész módra

Ha nem is látványosan tehát, azért zajlik az élet a Bungénél, és Papula László karrierjében is. „Mindig van kihívás, bár van, amikor az ember nem látja. De a változások igen gyorsak, és pár évenként mindig felmerülnek új lehetőségek. Hosszabb ideig voltam vezérigazgatója a vállalatnak, emellett 2007 és 2008 fordulóján kineveztek a régió műszaki igazgatójának is. Ez év január elején pedig ezt a tisztséget a regionális vezérigazgatói címmel cseréltem fel” – mondta a szakember.

A Duna-régióhoz Magyarországon kívül Bulgária és Románia tartozik: míg előbbiből inkább a konkurencia szállít hazánkba étolajat, délkeleti szomszédunk jelentős felvevőpiaca is a Magyarországon gyártott Bunge termékeknek. A kinevezés megint komoly munkát hozott. „Jelentős átszervezésekbe kezdtünk. Nagy feladat volt a két ország integrálása a regionális vezetésbe: a termelést, a logisztikát és a vezetést át kellett csoportosítani, de Magyarországon is történtek viszonylag kisebb változások.”

A válság is közbeszólt: „Nagyon sok nehézséggel kellett szembenéznünk, ezek közül nem is a legkisebb volt a krízis. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy ez az alapvető élelmiszerek gyártóit annyira nem érintette, hiszen az emberek az autón és a luxuson spórolnak, de az olajat meg kell venni, kell a konyhába. Persze nyilván negatívabban érintette volna a szektort, ha az árak nem esnek” – mondta Papula László. A költségek szűkítésén túl így a szervezetben minimális leépítésre volt csak szükség, tíznél kevesebb emberrel kellett csökkenteni a teljes, 370 fős létszámot.

Hogy mennyire jelent ez kihívást egy vegyészmérnöknek? „Egy vegyészmérnöki diploma két alapvető ismeretanyagot ad – így Papula László. – Az egyik a vegyészettel, a kémiával és a vegyi üzemek üzemeltetésével kapcsolatos, ugyanakkor egyfajta szemléletet tanítottak nekünk a veszprémi egyetemen: egy kérdést hogyan lehet úgy egységes és külön-külön értelmezhető, majd összeilleszthető darabokra szétszedni, hogy megoldhatóvá váljék.”

Új utakon

Papula László azért arról is szívesen beszélt, hogyan változnak maguk a termékek. „A probléma az étolajnál az, hogy egykomponensű termék – magyarázta. – De jelentős előrelépést tudunk elérni a minőségénél: ha ránézünk két olajra, nem feltétlenül ugyanolyan a színük, sütés közben más az illatuk, nem mindegy, füstölnek, habzanak-e, hányszor lehet azokat felhasználni. Ilyen paraméterek mentén jelentősen lehet fejleszteni, olyan tulajdonságokat adhatunk a termékeknek, amelyek a fogyasztók szemében többletértéket jelentenek. Másik fontos terület az egészségmegőrzés. Beszéltünk többkomponensű olajokról. Ilyenek például az ómega-3 zsírsavakat tartalmazó, vitaminokkal vagy más adalékokkal dúsított termékek. Más országokban például már megjelentek jódot tartalmazó étolajak. Ez eddig inkább sóval került a szervezetbe, de az olajnál is megtaláltuk, hogyan tudja azt beépíteni. Magyarországon még kérdéses ennek a bevezetése, tanulmányoznunk kell a helyzetet, hogy van-e egyáltalán létjogosultsága.” A vezérigazgató kedvence mindenestre a kukoricacsíra-olaj: egészségesebb, ugyanakkor alapvetően sokkal finomabb a benne sült hús – érvelt.

Ha termékfejlesztésről beszélünk, a csomagolóanyag is fontos. Itt szintén elsősorban a felhasználhatóság számít, ugyanakkor a környezetvédelmi szempontok is egyre inkább előtérbe kerülnek. „Egyfelől igyekszünk csökkenteni a kartondoboz-felhasználást. A PET-palack, amelyet alkalmazunk, eddig a legjobb megoldás, környezetvédelmi szempontból is. De nem biztos, hogy ez az út vége, hiszen olyan megoldásokat keresünk, amelyek további fejlesztéseket jelentenek: például cél lehet a csomagolóanyag

további csökkentése, illetve a lebomló műanyagok felhasználása. Kontrollált körülmények között már a reciklálás is megoldható. Egyelőre néhány termékhez használjuk, de ez is csapásvonal lehet.

A kaptafánál maradva

Az ágazat jövőjét az is nagyban befolyásolja, hogyan alakulnak az alapanyagárak. Jósolni azonban nem lehet – hangsúlyozta a vezérigazgató. „Most egyfajta egyensúlyt látunk, azonban szeptember második fele óta a növényolaj piacán 40 százalékkal emelkednek az árak. Ennek háttérében nem közvetlenül az iparággal kapcsolatos dolgok állnak, hanem pénzügyi befektetői indíttatású. Sok pénzügyi alap döntött úgy, hogy pénzt jobban tudja kamatoztatni a stabilnak számító árupiacon. Ide nagy mennyiségű forró pénz áramlott be, de nem tudjuk, hogy ez meddig tart, és mikor távozik ez a tőke.”

Az ágazatot meghatározó másik fontos tényező a bioüzemanyagok terjedése: néhány éve részben a biodízelgyártás remélt felfutása is hajtotta az alapanyagárakat. A lelkesedés azonban, úgy tűnik, mintha alábbhagyott volna. „Ez jelenleg törvénykezési kérdés – magyarázta Papula László. – Bizonyos mennyiségű anyag felhasználása, bekeverése kötelező. Régebben több racionalitása volt a gyártásnak a jövedékiadó-mentesség és a versenyképesség miatt. Egyfajta hisztéria indult be három évvel ezelőtt, még kapacitáshiánnyal is küzdöttek az üzemek. Mára megszűnt az adómentesség, csak a kötelező bekeverési arány maradt. A Bunge stratégiája alapvetően az, hogy szívesen leszünk partnerei a biodízelgyártó szektornak, de csak azon értékláncban, amelyben otthon vagyunk: alapanyagot szállítunk, mert abban profik vagyunk. De azt mondjuk, a suszter maradjon a kaptafánál: ez egy teljesen más biznissz, mint a miénk.”

Gyükeri Mercédesz

Európa biodízel-importőr

A világ összes gabonatermelésének 4, cukortermelésének 10, növényolaj-termelésének 9 százalékát vette fel a bioüzemanyag-gyártás 2008-ban. Ebben az évben 66,2 milliárd liter bioetanol, 16,25 milliárd liter biodízelt gyártottak, a jóslatok szerint az előállítás a duplájára nő egy évtized alatt. 2009-ben az ásványolaj viszonylag alacsony ára, illetve az üzemanyag-felhasználás csökkenése ellenére nőtt a bioüzemanyag-gyártás, az OECD legfrissebb prognózisa több mint tízszeres bővülést jósolt az előző évhez képest.

A biodízel árát a németországi ár határozza meg, az alapanyag, vagyis a repce európai árával nincs összefüggésben. A Bunge a Cargillal és az ADM-mel az európai biodízelgyártás legfontosabb szereplője. Ezek a cégek a legnagyobb importőrök is, annál is inkább, mivel nem csak a kontinensen gyártanak.

A régió gyártókapacitása kétfélmillió tonna, a bekeverési igény ennek a fele. Hazánkban négy társaságnál összesen 190 ezer tonna gyártókapacitás van, míg az előírások szerinti bekeverési igény 110-120 ezer tonna.

Magyarországon az első biodízelüzemet a Középtiszai Mg. Rt. építette 2002-ben. A legnagyobb teljesítményűt a [Mol](#) az osztrák Rossi Beteiligungs GmbH-val közösen hozta létre, a 2008-ban átadott bábolnai létesítmény évente 150 ezer tonna biodízel előállítására képes.